

Remigiusz Sobański

"La Conferenza episcopale svizzera.
Analisi storica e canonica", Romeo
Astorri, Friburgo 1988 : [recenza]

Prawo Kanoniczne : kwartalnik prawno-historyczny 33/1-2, 199-200

1990

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Romeo Astorri. La Conferenza episcopale svizzera. Analisi storica e canonica, Friburgo 1988, ss. XIII+298 (Studia Friburgensia N. S. 69).

Literatura dotycząca Konferencji biskupów doznała ostatnio wzbogacenia przez pracę poświęconą „historycznej i kanonicznej analizie” Konferencji biskupów Szwajcarii, obejmującą okres od 1863 do 1951. Pracę tę pragniemy nie tyle recenzować co zasygnalizować.

Pracę zamknął autor na roku 1951. Uczynił to ze względów metodologicznych. Sięgnięcie do dalszych lat musiałyby uwzględnić rozwój Konferencji biskupów związany z Soborem Watykańskim II, a to wymagałoby innego podejścia do zagadnienia. Termin zamykający badania związał autor ze zmianą przewodniczącego Konferencji w r. 1951, którym w miejsce biskupa Bielera został bp Jelmini. Uwzględnione ramy czasowe autor podzielił na trzy okresy. Pierwszy (1863—1880) obejmuje pontyfikat Piusa IX i wczesną fazę panowania Leona XIII. Był to czas kulturkampfu oraz soboru watykańskiego. Episkopat szwajcarski został wówczas skonfrontowany z liberalizmem i przeciwnym Kościołowi ustawodawstwem. Konferencje biskupów miały wtedy z punktu widzenia Stolicy Apostolskiej zastąpić brak stosunków dyplomatycznych z Watykanem i stanowić centrum jedności biskupów szwajcarskich. Wykształcił się wówczas sposób komunikowania się episkopatu bez pośrednictwa nuncjusza. Wedle Stolicy Apostolskiej konferencja winna była jednak zajmować się jedynie sprawami jej przekazanymi. Dla ochrony wartości religijnych biskupi weszli w cichy sojusz z protestantami. Dużo uwagi poświęcili też środkom obecności kulturowej katolicyzmu (prasa). Nie została zrealizowana idea kard. Antonellego, by episkopatowi Szwajcarii przyznać uprawnienia synodu prowincjalnego (bez erygowania prowincji kościelnej), mimo to episkopat wydał całą serię dyrektyw pastoralnych.

Drugi okres (1881—1915) to pontyfikaty Leona XIII, Piusa X oraz dwa pierwsze lata rządów Benedykta XV. Chodziło wtedy głównie o integrację katolicyzmu szwajcarskiego w system polityczny kraju. Ważną rolę odegrała tutaj sieć stowarzyszeń katolickich, broniących religii przed oświeceniowymi tendencjami prywatyzującymi. Dużo uwagi poświęcono też zagadnieniom społecznym, widząc model w *utopia leoniana*. Szczególnie za Leona XIII aktywność konferencji była znaczna, z kolei papież ten doceniał jej wkład do budowania pokoju społecznego. Ważnym momentem było w tym okresie założenie uniwersytetu we Fryburgu. Widziano w nim środek konieczny dla ochrony młodzieży przed utratą wiary i zanikiem obyczajów oraz dla wykorzystania wiedzy z korzyścią dla Kościoła i ojczyzny.

Trzeci okres (1917—1951) wyznacza na samym początku rozluźnienie przez Benedykta XV stosowanej przez jego poprzednika polityki „obrony religijnej”. Pozwoliło to episkopatowi i całemu Kościołowi w Szwajcarii rozwinąć nową dynamikę także na polu społecznym i kulturowym.

Praca jest pisana metodą chronologiczną. Omawia poszczególne zebrania biskupów w ciągu lat. Opiera się na protokołach z zebrań. Wykorzystano źródła watykańskie i szwajcarskie. Na koniec przedstawiono synchronicznie wnioski. Przedmowę napisał bp E. Corecco.

Ks. R. Sobański

Pontificia Commissio Codici Iuris Canonici Autentice Interpretando, Codex Iuris Canonici auctoritate Joannis Pauli PP. II promulgatus fontium annotatione et indice analytico-alphabetico auctus, Libreria Editrice Vaticana 1989, ss. XXXII, 669

Sam tytuł prezentowanej pozycji elektryzuje. W kręgach kanonistów bowiem zastanawiano się, czy kiedykolwiek ukaże się Kodeks ze źródłami. Z wielką więc radością należy odnotować fakt jego pojawienia się. Jak cenne jest to narzędzie pracy nie potrzeba nikogo przekonywać.

Kodeks ze źródłami oraz indeksem analityczno-alfabetycznym został zaprezentowany Ojcu Świętemu Janowi Pawłowi II na specjalnej audiencji w dniu 25 stycznia 1989 r. przez kard. Rosalio J. Castillo Lara — Przewodniczącego Papieskiej Komisji Interpretacji Kodeksu Prawa Kanonicznego — w towarzystwie Sekretarza Komisji Mons. Julián Herrez Casado i zastępcy Sekretarza Mons. Mariano De Nicolo. (por. G. Corbellini, *Pronta del Codex Iuris Canonici con le Fonti e l'Indice alfabetico-analitico*, L'Osservatore Romano 26 gennaio 1989, p. 5). Data wręczenia nie była przypadkowa. Była to 30-rocznica od chwili, gdy papież Jan XXIII wyraził wolę zreformowania Kodeksu i 6-rocznica promulgacji Kodeksu Jana Pawła II. Wspomniane rocznice były okazją do wręczenia Papieżowi Kodeksu wraz z cennym aparatem bogatych źródeł i pełnym indeksem.

Pozycja ta jest owocem pracy wielu ludzi. Wprawdzie jest ona oficjalnie wydana pod szyldem Papieskiej Komisji Interpretacji Kodeksu Prawa Kanonicznego, to jednak — jak można zorientować się z wprowadzenia autorstwa Kard. Castillo Lara (s. XI) — swoje istnienie zawdzięcza zarówno pracy członków wspomnianej Komisji jak i twórczej współpracy przedstawicieli innych dykasterii Kurii Rzymskiej, Trybunałów Kościelnych, Profesorów, Ekspertów i Biegłych w różnych działach prawa kanonicznego.

Gdy chodzi o układ treściowy, to dzieło zawiera wykaz skrótów (przede wszystkim są to oznaczenia abrewiacji licznych (101) dokumentów częściej cytowanych w źródłach norm prawnych nowego Ko-